

NIJS FAN DOARPSBELANG

De fûgeltsjes fluitsje, de loft is helder blau en der is gjin wolkje te sjen. De natuer stiet wer yn folle bloei. It lûkt wer nei de simmer ta. Sa op it each liket der fierder dan ek neat oan 'e hân, mar dat is skyn! Der is fan alles oan 'e hân! We stean der nuver foar! We sitte midden yn de coronakrisis en yn in saneamde "yntelliginte lockdown" ynsteld troch it kabinet.

It is stil op strjitte en alle aktiviteiten binne ôflaske oant it Holwerter feest oan ta. Gearkomsten binne ferbean, oardel meter ôfstân is de maat, safolle mooglik thús wurkje en net reizigje at it net needsaaklik is. Wy sille ús der wol oan hâlde moatte om it coronafirus yn de perken te hâlden. Mar leuk is it allegear net! Wa hie dit oan it begjin fan dit jier no tinke kinnen dat it fuotbaljen, it keatsen, de tsjerketsjinsten, de korpsen en alle oare gearkomsten fan wat ek mar net trochgean soenen omdat der net mear as safolle minsken by inoar komme meie? Net ien!

De maatskippij is ynienen hurd feroare. Mar ik hoopje wol dat we no sa stadichoan it slimste hân ha. In wrâld fan ôfstân fan elkoar hâlde en it gemis oan sosjale kontakten is net sa myn ding. Foar myn wurk kin ik thús op de kompjuter wol in protte dwaan, mar lang net alles. Sa wurdt der no dan ek in protte hin en wer mailt en fideobelle sadat je inoar wol sjen kinne, mar idiaal is it net. Der giet fansels neat boppe persoanlik kontakt. Dat mis ik wol en it moat ek mar gau wer gewoan wurde foar safier at it kin. Neffens it kabinet ha we dat sels yn de hân at we ús oan de regels hâlde. Mar foar hoe lang noch?

Ledenvergadering

En ja de ledenvergadering van dorpsbelang kon dus ook niet door gaan. Deze stond voor eind maart in de planning, maar ook hier gooide het coronavirus roet in het eten. Volgens wettelijke regels dient een vereniging aan de leden verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid van het afgelopen verslagjaar. In de statuten is dit ook vastgelegd en daar is een

ledenvergadering dan ook voor bedoeld. Echter vanwege de zeer uitzonderlijke onzekere situatie en het feit dat de overheid heeft bepaald dat bijeenkomsten van grote groepen tot nader order zijn verboden en daar bovenop nog eens het niet uit te sluiten risico van een tweede uitbraak van het virus in het najaar heeft het bestuur doen besluiten de ledenvergadering voor dit jaar maar helemaal af te gelasten! De controle van de boeken door de kascommissie en de ledenvergadering van 2020 worden doorgeschoven naar 2021.

Henk had aangegeven tijdens de jaarvergadering af te zullen treden als bestuurslid, maar vanwege de bijzondere omstandigheden heeft hij aangegeven nog een jaar langer door te gaan. Het bestuur komt momenteel ook niet bij elkaar maar vergadert op afstand door middel van een videoverbinding via de computer. Zo kunnen de lopende zaken toch met elkaar worden gedeeld, besproken en waar nodig actie worden ondernomen.

De roek

Het comité "Corvus Frugilegus" reikt sinds 2010 ieder jaar de Holwerter roek uit aan diegene die zich jarenlang belangeloos inzet voor ons dorp en de "mienskip". Het comité heeft dorpsbelang voorgesteld om voortaan onder de vlag van dorpsbelang de trofee uit te reiken. De roek kan dan ook meer in de openbaarheid worden uitgereikt tijdens de jaarvergadering. Het comité blijft zelf verantwoordelijk voor de eigen financiën. Dorpsbelang kan zich hier in vinden en heeft het voorstel aangenomen. Ook u kunt iemand (of een groep inwoners) uit ons dorp nomineren. Stuur een mail met een motivatie naar: info@holwerter-roek.nl.

Himmelactie

Het lag in de bedoeling om dit voorjaar in samenwerking met de basisschool weer een opruimactie te houden. Maar ook om reden van besmettingsgevaar vanwege het coronavirus vonden wij het niet verantwoord om deze

actie door te laten gaan. Dorpsbelang kreeg begin mei van de gemeente voor een paar weken de beschikking over afvalgrijpers, gele hesjes en handschoenen. Het bestuur heeft op donderdagavond 7 mei zelf de handen uit de mouwen gestoken en in groepjes in en rondom ons dorp de plastic flesjes, blikjes en andere rommel die niet in de natuur en op straat thuis horen opgeruimd.

Op facebook is een oproep gedaan of er eventueel nog dorpsgenoten waren die misschien ook nog een rondje opruimen zouden willen doen. We hadden de materialen immers nog wel even tot onze beschikking. Een paar personen meldden zich hiervoor aan. De hoeveelheid rommel is ons meegevallen. Dat is in het verleden wel eens anders geweest!

Ook dragen steeds meer milieubewuste dorpsgenoten hun steentje bij aan het opschonen door tijdens een wandeling of fietstocht de rommel die men tegenkomt mee te nemen. Dit alles zorgt er voor dat we de omgeving en de natuur schoon en fris houden. Samen voor onze eigen leefomgeving. Dank daarvoor!

Glasvezel

Kabelnoord gaat intussen gestaag door met de aanleg van de glasvezelkabel. Maar de co-

ronamaatregelen hebben wel gevolgen voor de werkzaamheden en deze lopen dan ook zeker vertraging op. Voor het aanleggen van het nieuwe glasvezelnetwerk worden geulen gegraven waarin de kabel komt te liggen. Met de huidige maatregelen is dit met enige aanpassing redelijk goed uit te voeren. Als de kabel dan tot aan de gevel van het pand is aangelegd maakt Van Gelder Telecom, die de uitvoering doet voor Kabelnoord, een installatieafpraak om de kabel naar binnen te brengen. Hiervoor moet de monteur uiteraard binnenshuis komen om de kabel verder aan te sluiten. De afspraken worden alleen gemaakt als de richtlijnen van het RIVM hierin gevolgd kunnen worden. Voor vragen kunt u terecht bij Kabelnoord op nummer 0519-701701 of de website: www.glasvezel.frl/noordoostfriesland.

Verpaupering

Ons dorp is de laatste jaren flink opgeknapt. Zeer zeker hebben de subsidiemaatregelen en leningen vanuit de DOM en de plannen voor Holwerd aan Zee hier aan bijgedragen. Maar toch zijn er nog steeds een aantal verpauperde panden waar maar steeds geen grip op te krijgen is.

Al meer dan 10 jaar zijn we in overleg met gemeente en provincie bezig om de bouwvallige toestand van Hegebuorren 8 (Waling

BESTUUR DORPSBELANG HOLWERD

Voorzitter:

Arnoud Haitsma,
De Iest 5, tel. 346619

Secretaris:

Tineke Hoekstra,
Stasjonswei 43, tel. 06-20750887

Penningmeester:

Klaske Miedema-Jensma, Grândyk 5,
tel. 562172

E-mail: info@dorpsbelangholwerd.nl

Postadres Dorpsbelang:

De Morgenzon 7, 9151 KM Holwerd
Regiobank: NL37 RBRB 0694 0539 61

Algemene bestuursleden:

- Gea de Boer, Beyertstrjitte 44,
tel. 06-28082734
- Auke Douwes, Fonteinstrjitte 72,
tel. 06-51394415
- Richard Rintjema, Van Bongastrjitte 1A,
tel. 06-20380680
- Henk Willemsen, Waling Dykstrastrjitte 5,
tel. 561035.
- Grietje van der Woude, De Teebus 3,
tel. 561469

Redactie Doarpsbel:

Henk Willemsen, Waling Dykstrastrjitte 5,
9151 JK Holwerd, tel. 0519-561035,
redactie@dorpsbelangholwerd.nl.

Dykstrahûs) en It Keechje 4 te verbeteren. Eigenaren van de panden zijn zelf woonachtig in Franeker en Almere en het interesseert hen blijkbaar niet hoe hun bezit verder aftakelt. Beide huizen zien er haveloos uit en zijn niet meer bewoonbaar! Er zal heel wat moeten gebeuren om ze weer opgeknapt te krijgen, voor zover dat nog mogelijk is!

Inmiddels zijn de woningen rondom de verpauperde panden verkocht en ook de nieuwe bewoners hebben bij dorpsbelang aan de bel getrokken en hun ongenoegen over de situatie kenbaar gemaakt. We houden moed en gaan er weer bij de instanties op aan dringen dat de situatie steeds verder verslechtert.

Nog een paar punten van aandacht

Op initiatief van de COOP hangt er sinds een paar maand nu ook een AED (automatische externe defibrillator) aan de buitenzijde van de winkel. Dit brengt het totaal in Holwerd nu op 5 AED's verdeeld over het dorp. Daarvan zijn er 3 van buiten af toegankelijk (COOP, huisartsenpraktijk en bij Wietse Bijlstra) en nog eens 2 zijn binnen geplaatst (MFA en bij de tandartspraktijk). Daarmee is ons dorp goed voorzien. COOP Verbeek bedankt!

Via de dorpsontwikkelingsmaatschappij (DOM) is het nog steeds mogelijk om een lening voor de werkzaamheden aan de buitenkant van de eigen woning binnen de grenzen van het beschermde dorpsgebied aan te vragen als de kosten minimaal € 5.000,- bedragen. Mits er

aan de voorwaarden is voldaan kan er via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) een lening tegen een lage rente worden aangevraagd bij de DOM. Voor meer informatie kan gemaild worden naar: dedom.holwerd@gmail.com of vraag even bij de commissieleden Marla Vernoy, Gerben Osinga of Henk Willemsen.

Sinds jaar en dag rijden de bussen van het openbaar vervoer door Holwerd. Door de aanleg van de buslus bij de rotonde is het aantal buslijnen dat door de kom rijdt de laatste jaren al een stuk minder geworden. Met name de bus die van en naar Ternaard gaat, rijdt nog door het dorp heen. Een aantal dorpsgenoten heeft bij dorpsbelang aangegeven hinder te ondervinden door trillingen veroorzaakt door zwaar verkeer (en niet alleen van de bussen) en ziet dit verkeer graag verdwijnen. Om meningen te peilen heeft men langs een deel van de busroute een handtekeningactie gehouden. Dit is bij dorpsbelang neergelegd. Het bestuur is vanwege het virus nog niet in de gelegenheid geweest om met het comité in gesprek te gaan en wij hebben er in deze fase ook nog geen standpunt over in genomen. Reacties kunnen gemeld worden via ons mailadres.

Blijf op de hoogte van het Holwerter nieuws, volg ons op facebook of kijk op internet: www.holwerd.nl. We hoopje op betere tijden! Oant sjen.

Dorpsbelang, Henk Willemsen

DENK 'NS AAN EEN GROENDAK(JE)

Heb je - of bouw je - een berging, hokje, garage, carport, overkapping, erker, aanbouw, klikeberging, fietsen- en/of motorstalling, tuinhuisje, prieel of afdak? Denk dan eens aan een groendak. Dat kan ook op een paar vierkante meter!

Hoe kom je op het idee...

Op het plaatsje achter het huis wilde ik al lang een afdakje voor de fietsen, in de vorm van een

hoge tafel met plantenbakken, want het leek me mooi om vanuit de keuken op groen uit te kijken. Maar in m'n hoofd zat ook het beeld van een eeuwenoude Noorse boerderij met grasdak, die als het ware in het landschap opging. In Noorwegen en IJsland had ik boerderijen en kerkjes gezien met een begroeid 'turfdak', een eeuwenoude Scandinavische traditie. Op het dak van Museum 't Behouden Huys op

Terschelling zag ik huislook (*Sempervivum*) staan. Het is een oud gebruik om huislook - 'donderbaard' - op daken te laten groeien, omdat de plantjes het huis tegen bliksemslag zouden beschermen. Ook dichterbij zijn daken met beplanting, bijv. Petterhústerstate in Stiens, een modern woonzorggebouw met een dak vol vetplantjes. Een fleurig gezicht! Bij Marrum staat het bekende 'tempeltje op 'e dyk' van Ids Willemsma. Het is als het ware een opgetild stukje zeedijk; op het dak ligt dezelfde soort gras als op de zeedijk.

Daken met beplanting zijn niet nieuw, maar vooral de laatste jaren is er veel aandacht voor groendaken als het gaat over milieu, klimaatverandering, biodiversiteit en een prettige woon- en werkomgeving. De 'verstening' in steden houdt in de zomer de hitte lang vast ('steengrill-effect'), en groen zorgt voor een gezonder leefklimaat. Er komen in Nederland steeds meer groendaken bij, zowel op huizen van particulieren als op bedrijfspanden. Woningcorporaties laten bergingen voorzien van groendaken. Gemeenten subsidiëren de aanleg van groendaken (in Fryslân de gemeente Smallerland; de gemeente Leeuwarden geeft subsidie voor vergroening van tuinen en wanden). Groendaken hebben veel voordelen: ze houden regenwater vast, trekken insecten aan en zijn goed voor biodiversiteit, ze hebben een isolerend effect, en verlengen de levensduur van het dak. En zo'n dak vol plantjes ziet er vooral ook leuk uit!

Op internet vind je foto's van groendaken - ook vegetatiedaken genoemd - in alle soorten en maten. Heel inspirerend! Het plan voor een tafel met plantenbakken liet ik los; ik wilde graag een afdak van ca. 2,4 m breed en 1,2 m diep, met een schuin aflopend dak (de dakhelling is ca. 15°) helemaal vol plantjes. Vanwege het lage gewicht en de onderhoudsvriendelijkheid koos ik voor een sedumdak: een dak vol vetplantjes. Sinds oktober 2019 kan ik genieten van het uitzicht vanuit het keukenraam op de sedumplantjes. Die zijn inmiddels aardig gegroeid, en er leeft van alles tussen de plantjes. Dat weten de merels die vlakbij een nest hebben: ze ko-

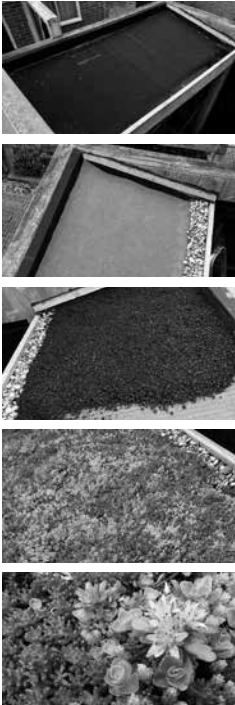
men op het sedumdak naar insecten pikken voor hun jongen.

Wil je ook een dak(je) vol plantjes? Hierna geef ik wat informatie en praktische tips om zelf een sedumdak aan te leggen. Misschien een mooi zomerklusje? Samen met burens of vrienden? (Als je samen materialen bestelt en alles op één adres laat leveren, bespaar je verzamel- en transportkosten.) Een groendak - of dat nu een plat of een schuin dak is - is opgebouwd uit verschillende lagen. Afhankelijk van o.a. het type dak kan een beschermvlies op de dakbedekking nodig zijn, maar globaal bestaat een groendak altijd uit een wortelwerende onderlaag, een drainagelaag, een laag substraat, en beplanting. (Op internet zijn gedetailleerde tekeningen van de opbouw van groendaken te vinden.)

Als de dakbedekking uit EPDM bestaat (waarover later meer), is dat tegelijk de wortelwerende onderlaag. De drainagelaag houdt water vast en voert overtollig water af. De drainagelaag is een soort tapijt met afvoerkanaltjes (schuin dak) of bestaat uit speciale kunststof platen met noppen (plat dak). Substraat is daktuinaarde vermengd met kleikorrels. Hoe dik de substraatlaag moet zijn hangt af van de beplanting; voor sedum is 4 cm substraat voldoende. Een erg steil groendak heeft een andere opbouw en is werk voor een in groendaken gespecialiseerd hoveniersbedrijf. Voor een grasdak, heidedak, kruidendak, veldbloemendak, daktuin, of wie weet een kwelderdak kun je ook het beste een specialist raadplegen. Op een plat dak of een schuin dak met een dakhelling tot ca. 25° kun je zelf een sedumdak aanleggen.

Dak

Voor een sedumdak moet het dak een gewicht van minstens 75 kg/m² kunnen dragen, waterdicht zijn en goede afwatering hebben, want overtollig regenwater moet weg kunnen. Betonplex van 18 mm dikte is goed te gebruiken als basis voor een sedumdak. Impregneer de randen van betonplex met randsealer voordat je het plaatmateriaal monteert, anders wordt het 'bladerdeeg'. Op een dak van golfplaat kun je een sedumdak aanleggen, mits golfplaten

en dakconstructie stevig genoeg zijn. De holtes van de golfplaten moeten met substraat worden opgevuld zodat een vlak geheel ontstaat. Door het extra substraat wordt het gewicht van het groendak groter! Om de sedumplantjes 'binnen de perken te houden' en te voorkomen dat het substraat wegspoelt of wegwaait is het handig als het dak een opstaande rand heeft van minstens 80 mm hoogte (dakbedekking ca. 2 mm, drainagelaag ca. 10 mm, substraat ca.

40 mm, sedum ca. 25 mm).

Dakbedekking

Als je het sedumdak aanlegt op een bestaand dak, controleer dan eerst de dakbedekking.

Oude dakbedekking kun je het beste vervangen. Voor groendaken heeft EPDM (folie van synthetisch rubber) als dakbedekking veel voordelen: het is wortelwerend, gaat zeer lang mee, blijft flexibel, en kan tegen grote temperatuurschommelingen. Om EPDM aan te brengen is geen brander nodig, en op een niet te groot dak kan één persoon het aanbrengen, maar een paar helpende handen zijn altijd fijn (ook voor tilwerk). Ga je met EPDM aan de slag, kies een droge dag (RH onder de 80%) met weinig wind en een temperatuur boven 5° C, en trek er vooral voldoende tijd voor uit! Bekijk ook van tevoren tutorials op internet over het aanbrengen van EPDM op daken.

Wil je het jezelf makkelijk maken, bestel dan alle materialen en gereedschappen in één doe-het-zelf-pakket. Zelf heb ik goede ervaringen met budgetdak.nl. Aan de hand van de meetinstruc-

ties op de website bestel je een stuk EPDM (van 1,2 mm dikte) op maat, daarbij krijg je de juiste hoeveelheden bodemlijm voor het dak, contactlijm voor de opstaande randen, en kit voor de afwerking van de randen. Ook een afvoerbuis met EPDM-manchet en gereedschap als lijmrollers, aandrukrollers en een kitspuit kun je erbij bestellen.

Een gladde ondergrond zoals betonplex kun je het beste eerst ontvetten (bijv. met onverdunde St Marc) en opruwen zodat de lijm beter hecht. De ondergrond moet schoon en droog zijn voordat je EPDM erop aanbrengt.

Leg het EPDM eerst los op het dak en laat het een half uur rusten! Pas daarna ga je het verlijmen. Bij een schuin dak kun je het beste aan de hoogste kant beginnen. Gebruik per doel/opervlak de juiste lijm/kit, en lees van tevoren de handleiding van de leverancier. Vast is echt vast! Dat het EPDM niet helemaal vlak ligt hindert niet, want er komt toch groen op...

EPDM moet ruim over de randen van het dak worden heengeslagen, en in de hoeken vouw je 'puntzakjes', zodat er een waterdichte 'bak' ontstaat. Voorkom dat er water tussen EPDM en dak of gevel kan lopen. Om de randen mooi af te werken kun je een daktrim (dakrandprofiel) van bijv. zink aanbrengen, over het EPDM heen.

Groen

Vaak wordt met 'groendak' een sedumdak bedoeld. Met verschillende soorten sedum ziet zo'n groendak er kleurrijk uit! De vetplantjes komen van oorsprong in bergachtige gebieden voor en zijn niet veeleisend. Ze zijn bestand tegen kou en warmte, en gedijen in zowel zon als schaduw. Sedumplantjes hebben genoeg aan een dunne substraatlaag; er hoeft dus geen zware laag aarde op het dak. Sedum is niet beelooopbaar, maar je kunt wel even op de plantjes staan voor bijv. onderhoud aan je huis.

Een sedumdak is zo goed als onderhoudsvrij. Besproeien is alleen nodig bij extreme droogte. Toen het dit voorjaar zes weken niet regende zag ik het sedumdak roder worden. Nadat de plantjes weer water hadden gekregen, kleurden steeds meer stukjes dak fris groen. Bemesting

van een sedumdak is zelden nodig. Af en toe wat grassprietten en boompjes (die je niet op je dak wilt laten groeien) uittrekken, meer onderhoud hoeft je eigenlijk niet te doen.

Wil je snel zelf aan de slag en wil je meteen een begroeid dak? Koop dan sedummatten bij een hovenier/webshop die in groendaken gespecialiseerd is. Sedummatten bestaan uit kokosvezels met een dun laagje substraat, begroeid met verschillende soorten sedum. EPDM en dakgrind zijn vaak ook bij zo'n groendakbedrijf te koop. En uiteraard kun je er advies vragen. (Er zijn ook Groendakpannen leverbaar: dakpannen begroeid met sedum. Hiermee kun je een groenpannedak leggen.) Bij het bedrijf groendak.nl bestelde ik een 'Sedumpakket voor schuin dak' voor 3m², bestaande uit drainage-mat ('hydrodrain'), substraat (zes zakken van 20 kg) en sedummatten. Op de website van de leverancier staan instructies voor een doe-het-zelf-sedumdak. Binnen een paar uur lag het sedumdak op m'n fietsenoverkapping! Op de drainage-mat komt een gelijkmatige substraat-laag, maar eerst heb ik op de drainage-mat een strook dakgrind gelegd aan de lage kant van het

dak. In het afvoergat zit een boldraadrooster zodat grind niet in de hemelwaterafvoer komt. Opperolde sedummatten til je met z'n tweeën, anders breken ze en raken de plantjes los. De opperolde sedummatten na levering zo snel mogelijk uitrollen, want het zou jammer zijn als de plantjes verstikken. Leg de sedummatten op de substraatlaag strak tegen elkaar, knip ze zo nodig met een stevige schaar op maat en besproei ze, zodat de plantjes herstellen van de reis. De naden tussen de sedummatten zie je na enige tijd niet meer, als de plantjes goed zijn geworteld en gaan groeien. Nog een paar tips: de pallet(s) waarop materialen worden afgeleverd kun je gebruiken om een plantenrek of tuinbank van te maken. En als je een regenton onder de hemelwaterafvoer van het sedumdak zet, kun je het water gebruiken voor tuinplanten of plantenbakken. Veel succes en plezier met de aanleg van je groendak! Mei tank oan Rijn de Klerk, Dick Olivier, Gerben Osinga, Haaije van der Ploeg, Joeke Willem Vellema (JWV Timmerwurk) en Henk Willemsen.

Marla Vernoy, *m_nunatak {at} hotmail.com*

MAAK JIJ DEZE ZOMER PLAATS VOOR EEN VAKANTIEVRIENDJE

Ook dit jaar zoekt Europa Kinderhulp mensen die een kind of meerdere kinderen de zomer van zijn of haar leven willen geven. Niet door verre reizen met ze te maken of dure cadeaus te geven, maar door ze simpelweg onderdeel te laten zijn van het gezin en kind te laten zijn. Niets bijzonders, want wat voor jou 'gewoon' is, is voor hen al bijzonder. Of je nu jong of oud bent en alleen of met een partner woont: wij zoeken jou! Heb je een extra bed? Een plaatsje vrij aan de tafel? En misschien nog wel het belangrijkste: durf je je hart open te stellen voor een vakantie vriendje uit Nederland, België, Duitsland of Frankrijk? Staan je vakantiedagen al omcirkeld in je agenda en matchen ze met een van onze reizen? Meld je aan en verrijk je gezin deze zomer met een vakantie vriendje. Open jij dit jaar je deuren (weer) voor een

vakatie vriendje via Europa Kinderhulp? Neem contact op met Maaïke Groeneveld voor meer informatie. Dit kan door te bellen naar 06-51683880 of te mailen naar maaike.groeneveld@europakinderhulp.nl. We horen graag van je!

Data kinderreizen zomer 2020

- Oldenburg 31 juli - 14 augustus
- Hannover Schneeberg 27 juli - 12 augustus
- Delitzsch 24 juli - 7 augustus
- Frankrijk 21 juli - 4 augustus
- België 20 juli - 3 augustus
- Nederland 20 juli - 29 juli

Europa Kinderhulp hoopt ook dit jaar weer honderden kinderen de vakantie van hun leven te geven, maar dit lukt niet zonder uw hulp!

NIEUWS VAN DE SPEELTUINCOMMISSIE

We zijn er bijna, maar nog niet helemaal...

Door de vele toezeggingen van subsidies hebben we de afgelopen maanden de indruk gewekt dat de financiering van de speeltuin rond is. Gedeeltelijk is dat waar; want ja we hebben genoeg toezeggingen ontvangen om de speeltoestellen aan te kunnen schaffen. Maar naast speeltoestellen gaan we ook voor nieuwe beplanting en verlichting. Ook zullen de oude speeltoestellen nog moeten worden verwijderd en de nieuwe worden geplaatst.

Subsidies

De afgelopen maanden liet het ene na het andere fonds ons weten een financiële bijdrage te willen leveren aan de herinrichting van de speeltuin aan De Kamp. Geweldig!

- Iepen Mienskipsfûns (Provinsje Fryslân) € 24.581,66
- Jantje Beton € 3.000,00
- VSB fonds € 10.000,00

Crowdfundingactie

In maart en april is er massaal gedoneerd via Voor je Buurt.nl. Als inwoners van Holwerd hebben we een prachtig bedrag bij elkaar gespaard, namelijk € 985,-! Hiervan is 5% fee ingehouden door Voor je Buurt en hebben we ondertussen € 935,75 ontvangen. Geweldig! Nogmaals dank aan alle donateurs.

Stand van zaken

Naast de Crowdfundingactie en de toegezegde

subsidies hebben we eerder ook al enkele toezeggingen/bedragen ontvangen; Rabo Club Support 2019, flessenactie 2017 Coop Verbeek t.b.v. een vogelnestschommel, NAM en Kern met Pit. Ook zijn in december 2019 alle ondernemers van Holwerd aangeschreven waarop we volop positieve reacties hebben ontvangen. Echter was dit voor de Coronacrisis en kunnen we ons voorstellen dat ondernemers er nu anders voor staan dan toen ze de financiële toezegging aan de speeltuin deden. We zullen hen hierover binnenkort benaderen.

Daarnaast is er op 19 juni een flessenactie gehouden. Door vrijwilligers zijn huis aan huis lege flessen opgehaald. De flessen zijn ingeleverd bij Coop Verbeek. Van april t/m juni kunnen lege flessen bij Coop worden ingeleverd ten behoeve van de speeltuin. De opbrengst zal door Coop worden verdubbeld. Heeft u nog lege flessen liggen? De actie is bijna afgelopen, wacht daarom niet te lang en lever nog snel uw flessen in. We hopen de opbrengst van de flessenactie begin juli met u te kunnen delen via Holwerd.nl en onze Facebookpagina. Ook komt er nog een bijdrage van de gemeente Noardeast-Fryslân. Misschien is het hierdoor zelfs mogelijk om nog een extra speeltoestel aan te schaffen. Het doel is om in het najaar de nieuwe speeltoestellen te plaatsen. We houden u op de hoogte.

*De speeltuincommissie,
Berber-Rinskje Ferwerda, Adrie van Slooten
Nynke Wijma, Mariska Reitsma, Pieter van der
Weij, Arnoud Haitsma, Tineke Hoekstra*

GASTOUDER MARIJE: DE OPVANG IS OPEN!

Voor informatie en inschrijving kunt u mij bereiken op:

marijgreiner@hetnet.nl en 06-40754956
Foarstrjitte 32, 9151HE in Holwerd

JIERFERSLACH 2019 DORPSONTWIKKELINGSMATSCHAPPIJ HOLWERT

1) Ynlieding

2019, het zevende en laatste jaar dat de DOM in werking zal zijn! Zo is besloten door gemeente Noardeast-Fryslân en de provinsje Fryslân. En daarom is er wat gewijzigd in de besteding van de nog beschikbare gelden. Al het geld dat nog resteert in de drie geldpotten (privaat aanzicht, fysiek publiek en de kansenpot) mag tot één subsidiepot worden samengevoegd. Dit voorkomt dat er aan het eind van het jaar in bepaalde potten restjes geld over blijven die niet inzetbaar zijn en dus niet gebruikt worden waarvoor het bedoeld is, namelijk het bevorderen van de leefbaarheid van ons dorp! Vanuit één pot kan al het geld van de DOM Holwerd ingezet worden en kunnen de binnenkomende aanvragen in behandeling worden genomen.

Onze ervaring heeft inmiddels wel geleerd dat het voornamelijk aanvragen voor de aanpak van de gehele buitenschil van de particuliere woning zullen zijn gelegen binnen de grenzen van ons beschermd dorpsgezicht. Daar hebben wij in 2019 verder op in gezet en met succes. Aan het eind van het jaar is de pot helemaal leeg geraakt. De aanvragen voor subsidie overtroffen meer dan dat wij nog te besteden hadden. Hierdoor hebben wij zelfs aanvragen moeten afwijzen. Dat was voor de betrokkenen natuurlijk erg jammer, maar het hieruit wel gebleken succes van de DOM stemde ons tot volle tevredenheid! Overigens bleef de pot privaats ingrijpend, oftewel de pot waaruit geld geleend kan worden voor grote bouwprojecten, los staan van de samengevoegde subsidie-potten. Hieruit hebben wij één lening kunnen toekennen.

De maandelijkse vergaderingen vonden nog steeds iedere derde dinsdag van de maand plaats. Maar lopende het jaar bleek dat niet altijd meer nodig te zijn en werd het vergaderschema allengs aangepast. Gerben Osinga, Marla Vernoy en Henk Willemsen bezetten gedrieën de DOM. Ook de maandelijkse DOM-koepel vergaderingen werden gedurende het

jaar aangepast en vaker op locatie gehouden in plaats van op het gemeentehuis in Dokkum.

2) De lêste jilden yn ien grutte pot

Alle gelden bij elkaar opgeteld is er een totaalbedrag van € 27.410,03 beschikbaar. In dit verslagjaar kon er aan zeven panden subsidie worden toegekend voor 40% van de bouwkosten tot een maximum van € 5.000. De aanvragen werden op volgorde van datum binnenkomst en compleetheid van de benodigde documenten in behandeling genomen zoals hieronder vermeld:

Foarstrjitte 7	€ 3.651,78
Hegebuorren 22	€ 5.000,00
Ljouwerterdyk 23	€ 5.000,00
Ljouwerterdyk 14	€ 3.460,60
Waling Dykstrajitte 10	€ 2.258,84
It Keechje 14	€ 1.905,32
Hemmingawei I	€ 1.675,00
	(zijnde het restant uit de pot)

Aan de Vereniging van dorpsbelangen Holwerd is een bedrag van € 4.458,49 toegekend voor het plaatsen van drie nieuwe informatieborden ter vervanging van de oude versleten borden staande aan de ingangswegen van ons dorp. Eind 2019 is de pot geheel uitgeput geraakt.

3) Yngripende ferbouwingen

Via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) kan er voor grote bouwprojecten een lening worden aangevraagd tot een maximum van € 50.000. Er werd één aanvraag voor een lening ontvangen en goedgekeurd door de DOMkoepel voor het pand:

Ljouwerterdyk 3-5	€ 34.314,80
-------------------	-------------

4) Ferantwurding lokale DOM-jilden

De DOM heeft voor het uitvoeren van de taken bepaalde onkosten gemaakt. Deze zijn per 6 maand verzameld en in rekening gebracht en bedroegen totaal € 251,94.

1e halfjaar; vergader- en reiskosten DOM-commissie	€ 120,51
2e halfjaar; vergader- en reiskosten DOM-commissie	€ 95,43

5) Weromblik op 2019 en hoe nu fierder?

Terugkijkend op de afgelopen zeven jaar kunnen we alleen maar tevreden zijn met de behaalde resultaten. Er is in deze jaren een meer-
voud aan geld in de panden geïnvesteerd boven op de 40% subsidie die aangevraagd kon worden. Maar ook buiten de subsidieregeling om is er het nodige gedaan aan het opknappen en behoud van oude panden. De DOM kan echter voorlopig nog niet op houden te bestaan aangezien er in 2020 nog een aantal projecten tot uitvoer moet worden gebracht. Men heeft hier tot een jaar na de beschikingsdatum van de

subsidie de tijd voor om dit te doen. In 2019 is ook besloten door provincie en gemeente dat de DOM verder zal gaan in een andere vorm en in de DOM 2.0 zal overgaan. De DOM 2.0 is in 2019 van start gegaan met een hele reeks van andere dorpen in het noorden van Fryslân. Deze DOM heeft een andere werkwijze dan de nu tot DOM 1.0 omgedoopte originele DOM van de dorpen Ee, Metslawier, Paesens-Moddergat en Holwerd. Er zijn geen subsidies meer te verstrekken, maar wel blijft voor ons exclusief de mogelijkheid tot het verstrekken van leningen via de SVN bestaan. We zullen zien wat 2020 ons brengt!

Holwerd, 14 april 2020

*Henk Willemsen,
voorzitter DOM Holwerd*

VAN SMAAK STELT ZICH VOOR ALS NIEUWE ADVERTEERDER

Kent u Van Smaak nog niet? Wij bezorgen al jaren (h)eerlijke maaltijden bij u in de buurt.

Wij willen ervoor zorgen dat u langer zelfstandig en vitaal in uw vertrouwde omgeving kunt blijven wonen, waar u geniet van verse en gezonde maaltijden. Onze warme maaltijden worden elke dag bij u thuis bezorgd. U kunt meteen aan tafel. Wilt u liever zelf bepalen hoe laat u aan tafel gaat, kies dan voor een koelverse maaltijd. Deze worden 3 keer per week bij u bezorgd. U geniet van een volledige maaltijd, 7 dagen per week, 365 dagen per jaar! Wij vinden het belangrijk dat u aangeeft wat en wanneer u wilt ontvangen. Wilt u liever een aantal keer per week of tijdelijk van onze service gebruik maken? Geen probleem.

Van Smaak is specialist in diëten en consistenties. Volgt u een speciaal dieet? Wij voorzien in uw dieetwensen, zoals glutenvrij, lactosevrij en zoutarm. Naast de veelvoorkomend diëten bezorgen wij ook gemalen en vloeibare maaltijden. Combinaties zijn natuurlijk mogelijk. U

ontvangt van ons een persoonlijke menukaart met daarop de maaltijden die passen binnen uw dieetwensen.

Van Smaak vindt aandacht voor de klant erg belangrijk. Wij maken graag een praatje met onze klanten. Onze bezorgers hebben oog voor de klant. Ziet de bezorger iets anders dan hij gewend is? Dan wordt er via onze klantenservice contact gezocht met de contactpersoon die bij ons bekend is. Een hele geruststelling voor degene die voor u zorgt.

Juist tijdens deze periode zien wij dat klanten zich aanmelden omdat zij liever de boodschappen niet meer zelf willen doen.

Wilt u proeven dat onze maaltijden zo lekker zijn als wij zeggen? Bel dan onze klantenservice op telefoonnummer 088-5115400 of stuur een mail naar info@vansmaak.nl.

Wij zorgen ervoor dat er eenmalig een gratis proefmaaltijd bij u bezorgd wordt.

DE NATOER YN EN OM HOLWERT

It wie de meast sinniche maitiid sûnt de waarsfoarsizzing. En dat wie te fernimmen hast alle dagen sinne en in hearlike temperatuur. Mar wol wer hiel drûch en der ha foaral de greidefûgels slim fan te lijen. Je fernimme wol dat troch de coronamaatregels mear minsken each krije foar de natuur om har hinne en dat is, hoe akelich it soms ek allegearre is, ek wol wer hiel moai.

Ik hâld yn in boekje alles by wat my opfalt yn de natoer en sa kom ik dizze maitiid oan in grutte opsomming fan fûgels, ynsekten en planten wer't ik no mar oer fertelle wol. Begjin maart begûn de zanglijster (bûnte lyster) al mei syn lûde sang yn 3 à 4 strofen wat klinkt tusken de hûzen, al gau komt dan de vink (skelfink) mei de finkenslach, in koart ôfbrutsen sang dy't sa moai begjint. Al gau, as it waarmere wurdt, fljocht de hommел (holder) troch de tún op syk nei de earste hûning. De earste ljippaaien wurde fûn en ek wurde der grutto 's (skries) waarnommen. De citroenflinter wurdt wekker troch it waarmere waar en ik seach sels it oranjetipke, in wyt flinterke mei oranje úteinen fan de fleugels. Achter it MFA sjongt hieltyd in fitis (lytse hôfsjonger) syn liet, it begjint heech en daalt mei in rydel ôf,

in moai simmersankje. Al gau komme de boerenzwaluwen (boereswel) wer oanfleanen út it suden folge troch de huiszwaluw (wytgatswel). Yn de berm oan de Ternaarderdyk bloeit de gele morgenster (giele moarnstjer) wer, it liket op in hynstebloem mar is grutter mei moaie slanke knoppen. Oan de râne fan in foatbalfjild fûn ik wer wol mear as hûnderd planten fan de grote keverorchis (stobbekrûd) de plant komt út de orchideeënfamylje. Omdat it stil wie op de foatbalfjilden wie der blykber rêst foar reeën om der ek mar ris om te strûnen. Ik seach 3 reeën oerstekken oer it fjild, bisûnder: Neeltsje Veenema seach in rouwkwikstaart (swart boumantsje) in dûnker boumantsjesoart.

Arjen Kuipers ûntduts in kraanvogel (kraan) achter Antonides syn pleats. Wat in pracht en grut bist. Jan de Jong fan L.C. sei dat it wolris in ûtnsnaapt

eximplaar wêze kin, want de kraanvogels fan it Fochteloërfean brieden op dat stuit. Yn de eastpolder boppe Holwert fleach in blauwe kieken-dief (blauwe hoarnskrobber) en Rutger Kuipers seach in velduil (fjidlûle) dêr: Lâns it paad nei de Pier fan Holwert bloeie margrietten en byg de dagkoekoeksbloem (reade koekûtsblom). Dêr hat men in moai blommiesiedmingsel ynsiedde. Op it eilân yn de plas bûtendyks briede kluten (klút), kokmeeuwen (kob)

en visdiefjes (wytstirns) neist elkoar en sa kinne se ek meiinoar it briedplak ferdigenje tsjin har fijânnen. Ek de leppelaars (leppelbek)

sykje mei har leppelsnaffels nei lyts fiskjeguod. It is in prachtich natoersûntwikkelingsgebiet wurden. No stopje ik mar, ik kin noch wol even sa trochgean. Ek hiel folle ynformaasje oer de natoer doch ik op om te lústerjen nei it radio-programma Vroege Vogels, sneintemoarns fan 7.00 oant 10.00, echt in prachtich programma.

Oant in oare kear;

Sara Hofman
sarahofman@gmail.com

EEN EXPERIMENT MET DE TERP TJESSENS: DE PLOEGPROEF

Dit artikel is eerder gepubliceerd in het Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Het begon met een rechtszaak. Boer Hessel Hiddema wilde de Friese terp Tjessens omploegen. Maar dat zou de archeologische sporen in deze rijksmonumentale heuvel wel eens kunnen beschadigen. De zaak mondde uit in een uniek experiment en een vruchtbare samenwerking. *Jos Stöver & Marije du Pau.*

Op proef beschermt een extra laag grond nu de scherven, verkleuringen, funderingsresten en andere archeologische overblijfselen in de Tjessens-terp (foto RCE, David Vroom)

Niet ver van de Waddenzee, tussen de Friese dorpen Waaxens en Holwerd, zal het alleen de oplettende automobilist opvallen. Hier duikt de bolling van een terp op. Deze draagt de naam Tjessens. In de ondergrond is de geschiedenis van deze plek nog tastbaar aanwezig. Vanwege de archeologische resten van tweeduizend jaar bewoning is de terp beschermd als rijksmonument. Hij dankt zijn naam aan het adellijke geslacht Tjessens. In de late middeleeuwen had die familie in dit gebied meerdere bezittingen, waaronder deze terp. Tegenwoordig is het hellende terrein als akker in gebruik. De boer die de akker bewerkt en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed voeren hier momenteel een uniek experiment uit. Een extra laag grond beschermt de scherven, verkleuringen, funderingsresten en andere archeologische overblijfselen. Die kunnen namelijk cultuurhistorisch gezien

zeer waardevol zijn, want de Tjessens-terp stamt waarschijnlijk al van voor het begin van onze jaartelling. In die tijd overstroomde de zee deze kuststreek nog regelmatig. Om in het natte, uitgestrekte kweldergebied veilig te kunnen wonen en in hun levensonderhoud te kunnen voorzien richtten de bewoners terpen op. Zij staken plaggen uit en verhoogden daarmee een stuk land, waarop zij hun huis, hun weiden en hun akkers droog hielden. De nazaten van deze mensen moesten hun terp steeds weer wat ophogen om droge voeten te blijven houden. Zo ontstond er op deze plek een heuvel die rond het jaar 1000 op het hoogste punt drie meter boven het omringende land uitstak.

Verdedigbaar huis

Het is goed mogelijk dat er al in de middeleeuwen een verdedigbaar stenen huis met boerderij op de terp is gesticht. Dat gebeurde op veel plaatsen in Friesland en Groningen. Veel van deze zogenoemde stinsen werden in de dertiende eeuw gebouwd. Van sommige zijn resten teruggevonden, maar vaak is er van de huizen weinig bekend. In ieder geval wordt er in archieven in 1505 een Ulbe Tjessens als bewoner van een stins op deze terp genoemd. De Tjessens-stins werd in de eeuwen daarna uitgebouwd tot state, een groot adellijk huis met de allure van een buitenplaats. Het huis had 'ellef magnifique en royale Kameron', een 'braaf ruime keuken' en een 'fraye Stallinge voor ellef Paarden'. Vanaf de openbare weg bereikte je het via een kaarsrechte oprijlaan. Dat de state aanzien had, blijkt wel uit het bezoek van koning Willem I in 1818. Slechts twee particulieren bezocht hij toen in Friesland, waaronder de weduwe die dan op Tjessens woont en die 'de eer mogt genieten, aan Zijne Majesteit een dejeuné aan te bieden, en zich gedurende den tijd van twee uren, over het verblijf aldaar te verheugen.'

Waterpartijen

In de negentiende eeuw lag achter het geheel omgrachte huis een uitgestrekt park, door nog

De state Tjessens in 1896, vlak voor het huis afgebroken werd (foto RCE)

meer grachten doorsneden en ook van andere waterpartijen voorzien. Op foto's van destijds zie je duidelijk verval. Tegen 1900 is het huis afgebroken, maar pas gedurende de strenge winters van de oorlogsjaren tussen 1940 en 1945 zijn de laatste bomen gekapt voor brandhout. De omringende bewoners mochten de stronken uitgraven. Het leverde hun gratis brandstof op en maakte tegelijk het terrein geschikt als weiland. Als zodanig is de terp sinds de oorlog gebruikt. Tot voor kort deed boer Hessel Hiddema dat. Hij huurt de grond van de Van Harinxma thoe Slooten Stichting, die is vernoemd naar latere bewoners van Tjessens.

Op een dag in 2011 ontdekte de gemeente Dongeradeel, sinds vorig jaar gefuseerd tot Noardeast-Fryslân, dat de terp werd omgeploegd. De werkzaamheden werden stilgelegd, begrijpelijkerwijs tot frustratie van Hiddema. Hij was namelijk bezig om het grasland naar akker om te zetten. Hiddema is eigenaar van een akkerbouwbedrijf dat zich specialiseert in pootaardappels en zag hier geen kwaad in: 'Ik hield er aanvankelijk schapen, maar dat leverde te weinig op. Bovendien is zo'n terp erg goede landbouwgrond. Dus ik dacht: ik vorm het om en zet er wisselende teelt op. Eerst eens pootaardappels, dan weer een jaar mais enzovoort. Ik wist dat het een archeologisch rijksmonument was en dat je er niet mocht graven en zo, maar ik had geen idee dat je voor teeltwisseling toestemming van de Rijksdienst

voor het Cultureel Erfgoed nodig hebt. Voor mij is dat gewoon agrarisch gebruik. Dat doe ik overal op mijn akkers.'

Niet toegestaan

Op archeologische rijksmonumenten is het omzetten van gras naar akkerland in de regel niet toegestaan. Hoe minder grondbewerking hoe kleiner de kans dat de overblijfselen in de bodem worden beschadigd. Grasland is hiervoor uitermate geschikt. Akkers worden jaarlijks geploegd en uit onderzoek blijkt dat het afvlakken van de grond ervoor kan zorgen dat er archeologische resten bloot komen te liggen en vervolgens vergaan. Hessel Hiddema heeft daarop een vergunning bij de Rijksdienst aangevraagd om zijn werkzaamheden voort te kunnen zetten. Hij wilde onder meer een klein restant van een van de grachten van de state dempen. 'Ook al hoefde ik niet dieper te ploegen dan 25 centimeter,' vertelt hij, 'de vergunning werd geweigerd. Zodat mij niets anders overbleef dan de zaak voor te laten komen.'

Voor de rechter ontvouwde Hiddema een plan om de terp met dertig centimeter op te hogen. Op die manier zou de ploeg de archeologische sporen sparen. De rechter besliste in het voordeel van de Rijksdienst, maar de rechtszaak was voor de dienst wel een aanleiding om het voorstel van de boer serieus in overweging te nemen. En zo startte een uniek experiment. Na amper intern beraad verleende de dienst aan

Een windvaan van de Tjessens-state, met het familiewapen (foto Jan Visser)

In 1907 was het park op de terp nog niet verduwenen (tekening lds Wiersma)

de heer Hiddema een vergunning voor de duur van tien jaar om de terp op te hogen en als akkerland te gebruiken. Elk jaar mag hij het terrein tot 25 centimeter diep ploegen. De Rijksdienst volgt de grondbewerking nauwgezet met jaarlijkse hoogtemetingen. Slijt de ophogingslaag door het ploegen? Dan kan de vergunning worden ingetrokken. Hiddema: 'Hier kon ik goed mee leven, want ik had er vertrouwen in dat de laag het zou houden.'

Geringe verschillen

Vijf jaar geleden is het hele monument met dertig centimeter extra grond bedekt. Na de eerste teelt bleek dat er geen noemenswaardige verschillen waren opgetreden in de dikte van deze ophogingslaag. Ook uit de metingen in de daaropvolgende jaren bleken geen significante veranderingen. Geringe verschillen wijzen erop dat er weliswaar grond wordt verplaatst, maar dat dat bij volgende ploegbeurten wordt gecorrigeerd. Wat de boer er bij het naar beneden rijden af ploegt, voert hij bij het heuvelop rijden weer aan. Halverwege de proef op de Tjessens-terp kan wel gezegd worden dat de resultaten zeer bemoedigend zijn. Daarmee pakt het experiment uit als een

mooi toonbeeld van de manier waarop je om kunt gaan met de uitdagingen die een dergelijk monument met zich mee brengt.

Stonden de Rijksdienst en de gemeente aanvankelijk tegenover Hessel Hiddema, nu is er sprake van een vruchtbare samenwerking. De dienst werkt momenteel aan vergelijkbare, soms onorthodoxe oplossingen om ook andere archeologische rijksmonumenten in stand te houden. Het contact met hun eigenaren en beheerders staat hierbij voorop. De toegevoegde waarde die zij leveren, blijkt wel uit het geslaagde experiment op de terp Tjessens. Om dit te markeren en om de herinnering aan de rijke historie van het stateterrein levend te houden, zijn afgelopen herfst bij de voormalige entree feestelijk twee hekpijlers onthuld. Het familiewapen van het roemrijke geslacht Tjessens is erop geschroefd.

Jos Stöver, adviseur archeologie bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, begeleidt dit experiment, j.stover@cultureelerfgoed.nl.

Boer Hessel Hiddema poseert trots naast een van de twee gereconstrueerde hekpijlers (foto RCE, Jos Stöver).

OMGEVINGSPROCES TERNAARD (uit nieuwsbrief april/mei 2020)

Voor u ligt de eerste nieuwsbrief van het omgevingsproces Ternaard. Als nieuwe burgemeester van de gemeente Noardeast-Fryslân ben ik vanaf begin januari 2020 betrokken bij dit proces. Tot nu toe heeft minister Wiebes nog geen instemming gegeven op het winningsplan van NAM om gas te kunnen winnen op de voorgenomen locatie. De verwachting is dat dit besluit in de loop van volgend jaar genomen wordt.

Ik besef terdege dat velen van u zich grote zorgen maken over de gevolgen van eventuele gaswinning. Onze gemeenteraad deelt deze zorgen. Onze insteek is dat als de minister instemt met het winningsplan en NAM besluit daar gebruik van te maken, dus tot gaswinning overgaat, Ternaard en omgeving daarvoor gecompenseerd worden. Met de provinsje en het wetterskip hebben we eendrachtig opgetrokken om dat voor elkaar te krijgen.

Via een nieuwsbrief worden alle betrokkenen vanaf nu met regelmaat geïnformeerd over de drie verschillende sporen van het proces. Bij het Investeringsspoor en het Ontzorgingsspoor zijn tot nu toe diverse bewoners en organisaties uit het gebied nauw betrokken geweest. Over het vergunningenspoor, waarin uiteindelijk het besluit valt om gaswinning in Ternaard wel of niet mogelijk te maken, wordt u ook geïnformeerd via deze nieuwsbrief. Op 9 december 2019 werd duidelijk wat de contouren van het gebiedsfonds zijn, mocht tot gaswinning worden overgegaan.

Met de vijf betrokken partijen (EZK, NAM, provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en de gemeente Noardeast-Fryslân) moeten we gezamenlijk de afspraken vastleggen en dat kost tijd. Dat is ook de reden dat het een tijdje stil is geweest na de genoemde bijeenkomst in Túnawerth. Zoals u waarschijnlijk weet is het omgevingsproces Ternaard een landelijke pilot.

Ternaard is landelijk het eerste project waar daadwerkelijk geld, dat verdiend wordt met de

gaswinning, ten goede komt aan de ontwikkeling van het gebied.

Het is nu tijd om met elkaar verder vorm te geven aan de verschillende sporen. Ook hierbij maken we graag gebruik van de hulp en de deskundigheid van de belanghebbenden.

We gebruiken 2020 als voorbereidingsjaar om klaar te zijn mócht er inderdaad tot gaswinning worden overgegaan. Op de website van de gemeente staan vele documenten over het omgevingsproces, noardeast-fryslan.nl/omgevingsproces-ternaard.

Naast deze nieuwsbrief worden er ook nog gebiedsbijeenkomsten georganiseerd om elkaar te ontmoeten en informatie te delen. In verband met de corona crisis, is op dit moment nog niet duidelijk wanneer dat gaat lukken.

Het is mijn insteek om, zo gauw dit weer mogelijk is, elkaar te ontmoeten en dan ook van u te vernemen hoe u het ziet en ervaart.

Oant sjen!

Johannes Kramer
Burgemeester Gemeente Noardeast-Fryslân

Spoor 1: Rijkcoördinatie regeling

Wanneer is bekend of er daadwerkelijk gas wordt gewonnen?

Ruimtelijk besluit en overige besluiten (RCR)

In 2015 maakte de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) bekend een nieuwe boring te willen uitvoeren op het gasveld ten noorden van het dorp Ternaard in Friesland. Een klein deel van dit gasveld ligt onder land, het grootste deel onder de Waddenzee. De boring in 1990-1991 toonde geen winbare hoeveelheden gas aan. Nieuwe geologische studies geven aan dat de slagingskans nu groter is. Mocht het tot een boring komen, dan

gebeurt deze op een nieuw aan te leggen locatie ten oosten van Ternaard in plaats van ten noorden van het dorp. Als de boring succesvol is wil NAM gas uit het gasveld winnen. Hiervoor is een nieuwe pijpleiding nodig naar de bestaande NAM-locatie Moddergat en een nieuwe gaswinlocatie.

Op grond van de rijkcoördinatieprocedure (RCR) zijn de ministers van EZK en BZK verantwoordelijk voor het inpassingsplan dat nodig is voor de nieuwe gaswinlocatie en de aanleg van deze nieuwe pijpleiding tussen Ternaard en Moddergat. Dit inpassingsplan past het gemeentelijke bestemmingsplan aan. Over het voorkeursalternatief voor boorlocatie en leiding tracé is begin 2018 afstemming geweest met de gemeente.

Dit is vastgelegd in een voorontwerp inpassingsplan waarover nog formeel bestuurlijk vooroverleg plaatsvindt met de colleges van B&W en GS. Tevens worden de gemeenteraad en Provinciale Staten gehoord.

De minister van EZK coördineert daarnaast de overige vergunningverlening die nodig is voor het project. Een van de benodigde besluiten betreft instemming met het winningsplan door de minister van EZK. Decentrale overheden hebben adviesrecht in de procedure om te komen tot een instemmingsbesluit.

Het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerp-besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd voor een ieder. Iedereen heeft de mogelijkheid hierop een zienswijze in te dienen. Op de definitieve besluiten is beroep mogelijk van belanghebbenden, die eerder een zienswijze hebben ingediend, bij de afdeling rechtspraak van de Raad van State.

Voor meer informatie: www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten.

Realistatiefase: De proefboring

NAM weet dat er gas in het Ternaard-veld zit maar het blijft afwachten of er ook voldoende

gas naar boven komt om definitief tot winning over te kunnen gaan. Het vermoeden van NAM dat dit het geval kan zijn was aanleiding om in 2015 de aanvraag bij het ministerie in te dienen. Een boring moet gaan uitwijzen of er voldoende gas naar boven komt. Die boring wordt pas uitgevoerd na afronding van de volledige vergunningenprocedure, naar verwachting op zijn vroegst eind 2021. Als die procedure afgerond is richt NAM een nieuwe productielocatie in, oostelijk van het dorp tussen Ternaard en Wierum.

Op deze nieuwe locatie wordt tijdelijk een boortoren geplaatst, deze boortoren wordt vervolgens naar een vooraf gekozen punt in het veld. Dat punt ligt op ruim drie kilometer diepte en circa vijf kilometer noordelijk van de locatie.

De duur van deze boring en dus de aanwezigheid van de boortoren is afhankelijk van de diepte en complexiteit, onder andere de hardheid van het gesteente speelt een rol. Een boring met een lengte zoals bij Ternaard duurt circa drie tot vier maanden. Als uit de gegevens van deze boring blijkt dat er een economisch winbare hoeveelheid gas gewonnen kan worden, dan kan NAM overgaan tot gaswinning. De boortoren wordt dan opgeruimd waarna de locatie gereed wordt gemaakt voor productie. Dan wordt ook de pijpleiding naar Moddergat aangelegd.

Voor de winningsfase die dan volgt wordt de locatie 'bovengronds' ingericht zoals bijvoorbeeld de huidige locatie bij Ternaard eruit ziet: een verhard terrein met daarop een installatie, omringd door een hek.

ZEE VAN TIJD

Holwerd

ETEN - DRINKEN - SLAPEN

‘WE HEBBEN ER NOG STEEDS ZIN IN!’

Jacob Soepboer

Multiservice Soepboer

0642810267

Ljouwerterdyk 4 Holwert
multiservicesoepboer@gmail.com

Bêd & Brochje

Pastorie Waaxens

waar sfeer, comfort en gezelligheid centraal staan!

Tsjessenswei 8 • 9152 BD Waaxens (Dongeradeel)
0519 - 56 19 89 • 06-25 576 966
e-mail: info@pastorie-waaxens.nl • www.pastorie-waaxens.nl

Voordat NAM gas gaat winnen voert zij alle afspraken uit het Afsprakenkader Ontzorging uit.

Spoor 2: Ontzorgingsspoor

De overleggroep: OOT (Ontzorgingsspoor Omgevingsproces Ternaard) heeft onder onafhankelijk voorzitterschap van Albert van der Ploeg het Afsprakenkader opgeleverd. In dit document staan afspraken hoe met elkaar om wordt gegaan, bijvoorbeeld over schade afhandeling, extra monitoring en communicatie als er tot gaswinning wordt overgegaan.

Op 9 december 2019 is dit document gepresenteerd in dorphuis Túnawerth in Ternaard. Door het coronavirus kon de geplande ondertekening tijdens het Bestuurlijk Overleg van maart 2020 niet plaatsvinden.

Het Afsprakenkader is voor ondertekening rondgestuurd naar de verschillende partners: NAM, het ministerie van EZK, It Wetterskip, de provincie en de gemeente Noardeast-Fryslân. De overheidspartijen hebben geen formele rol, zij tekenen het Afsprakenkader wel omdat ze waardering hebben voor het doorlopen proces en achter de inhoud staan. Zowel de minister als Douwe Hoogland hebben inmiddels het Afsprakenkader ondertekend.

De volgende stap is het uitvoeren van een vijftal acties uit het Afsprakenkader:

- het oprichten van de Stichting Waakhûn;
- het opstellen van de statuten van de Stichting Waakhûn;
- het opstellen van een monitoringsprogramma;
- het opstellen van een communicatie protocol;
- uitwerken van casus overdracht rechten bij bedrijfsopvolging.

De werkgroep OOT heeft aangegeven dat zij nog een taak heeft tot de vergunningsprocedure is afgerond, zij zal de opdracht krijgen om bovenstaande acties verder te concretiseren. In de werkgroep zijn de direct belanghebbenden uit de regio vertegenwoordigd, zij zullen de komende periode ook als informatieplatform en klankbordgroep worden benut voor de andere beide sporen van het omgevingsproces;

de Rijkscoördinatieregeling en de Investeringsagenda.

Spoor 3: Investeringsagenda

Het afgelopen jaar was een intensief jaar voor de deelnemers aan de verschillende werkgroepen van de Investeringsagenda. Het resultaat mag er dan ook zijn: een document met hierin voor de thema's Sociaal Economische vitaliteit, Verduurzaming en Verzilting overzichten van projecten met een raming van de benodigde investeringen. De Investeringsagenda is aangeboden aan het ministerie van EZK. Inmiddels is bekend dat er gemiddeld € 6 miljoen per jaar voor een periode van 10 jaar beschikbaar is, mocht overgegaan worden tot gaswinning.

Gebiedsfonds en Gebiedscommissie

Afgesproken is dat de drie Friese overheden aan zet zijn om vorm te geven aan het Gebiedsfonds en de Gebiedscommissie. Dat wil niet zeggen dat zij alles zelf bedenken en bepalen. In eerste instantie wordt een 'Gebiedscommissie In Oprichting' gevormd met hierin een vertegenwoordiging vanuit het gebied. Zij gaan samen vorm geven aan de spelregels van het gebiedsfonds en de definitieve Gebiedscommissie.

Om dit proces te begeleiden is een projectleider aangesteld. Zij maakt een kennismakingsronde langs allerlei partijen in de regio en is op zoek naar deelnemers voor de Gebiedscommissie in oprichting. De coronacrisis maakt het nu niet mogelijk om fysiek langs te komen bij bijvoorbeeld de dorpen. De betreffende dorpen ontvangen daarom een mail om in contact te komen met de projectleider en om samen te bespreken of en hoe hun input kan worden geleverd.

Hierbij ook aan andere partijen de oproep om contact te zoeken, mocht u interesse hebben om deel te nemen of behoefte hebben aan informatie over dit traject. Op het moment dat de 'Gebiedscommissie In Oprichting' vorm heeft gekregen zullen zij zich presenteren in een Gebiedsbijeenkomst, zoals u dat eerder ook gewend was.

De dood is een onderwerp waar we niet makkelijk over praten. Toch is het verstandig om hier nu al over na te denken. Want het kan gebeuren dat u straks niet de uitvaart kunt krijgen die u zou wensen. Of dat uw nabestaanden voor onverwachte financiële problemen komen te staan.

Als u lid bent van "De Laatste Eer" wordt u met raad en daad bijgestaan door onze deskundige en betrokken uitvaartleid(st)er. Zij/hij regelt en verzorgt de uitvaart en neemt u hiermee een groot deel van de beslommeringen uit handen. Echter, "De Laatste Eer" is geen verzekering.

U heeft recht op ledenkorting. Dit is het bedrag dat wordt verrekend met de kosten van de uitvaart, maar is niet kostendekkend.

Als u zelf niet beschikt over de financiële middelen is het aan te raden om een aanvullende verzekering af te sluiten die geld uitkeert bij overlijden.

"De Laatste Eer" heeft geen commercieel doel, maar is er om het belang van de leden te behartigen.

Voor meer informatie kunt u altijd contact opnemen met:

Uitvaartvereniging "De Laatste Eer"

E-mail: info@dleh.nl

www.dleh.nl

ACTUALITEITEN UITVAARTVERENIGING “DE LAATSTE EER”

Mei 2020

Vanwege de Coronacrisis konden we 25 maart j.l. geen Algemene Ledenvergadering houden in het MFA.

De Dorpsbel is een ideale weg om toch onze leden en dorpsgenoten te informeren.

Ik zal met u puntsgewijs een paar zaken aanhalen, zodat u weer op de hoogte bent met het wel en wee van onze vereniging.

1. We hebben afscheid genomen van Tsjikke van der Woude. Ze heeft zich vijftienving jaar als draagster en gastvrouw ingezet. Toen ze begon waren er vier dragers en eentje op reserve. Er waren toen eigenlijk alleen begrafenissen, later kwamen de crematies er bij. Voorheen werd de kist door de personeel van onze vereniging gedragen. De laatste tijd zie je steeds meer, dat familieleden zelf de kist dragen. In allerlei opzichten gaat onze vereniging mee met de tijd. Tsjikke heeft zelf aangegeven te willen stoppen. We willen haar bedanken voor de plezierige manier van samenwerken en vooral ook voor haar zorgzame manier van werken tijdens de plechtigheden. Het was altijd keurig en correct.

2. Tijdens de ledenvergadering hadden we willen voorstellen om de contributie met € 0,50 per jaar te verhogen (van € 22,- naar € 22,50). Dit berekend op basis van de actuariële reserve, die onze vereniging nodig heeft. De ledenkorting voor een begrafenis/crematie blijft € 1000,-. Aangezien de leden van onze vereniging “baas” zijn over de contributie willen we hen op de volgende ledenvergadering in 2021 hierover horen. Wel laten we de kleine verhoging in 2020 ingaan, omdat ons dit wordt aangedragen door de externe boekhouder.

3. Onze aula is iets aangepast, anders aangekleed. Veel gebruik wordt er niet meer

van gemaakt, vandaag de dag kiezen nabestaanden meer voor thuis opbaren. Toch moeten we als vereniging, vinden wij de aula ter beschikking kunnen stellen voor de eventuele gevallen. Vandaar de update. Er hangen mooie foto's van Anita Veenema aan de wand.

4. De advertentie in de Dorpsbel is veranderd. De tekst is iets aangepast en een andere foto er bij, ook van Anita.

5. Agendapunt 2 is altijd op de ledenvergadering het gedenken van hen die ons afgelopen jaar ontvallen zijn. Daarna nemen we dan een minuut stilte in acht. We zullen de namen aangaande 2019 en 2020 noemen op de volgende ledenvergadering in maart 2021.

Met een 1550 leden zijn we een levendige vereniging in het dorp. Het bestuur telt vijf personen en we zijn klaar voor de toekomst om onze leden te kunnen blijven bedienen.

*Namens het bestuur,
Upt Hiddema*

PRAKTISCHE INFORMATIE

Huisartsenpraktijk Zee van Zorg

Spreekuur volgens afspraak, tel. 561301, Elbasterwei 2, 9151 KP Holwerd. Afspraak maken telefonisch tussen 8.00 en 10.00 uur. Avond-, nacht- en weekenddiensten en op feestdagen zijn wij aangesloten bij de Dokterswacht Friesland: 0900-112 7 112.

Apotheek

Open van 8.00 - 11.30 u., 13.00 - 15.00 u. en van 16.00 - 17.00 uur.
Afhalen: 9.30 - 10.00 u. en 16.00 - 17.00 uur.

Tandartspraktijk Holwerd

W. Roux, Beyertstrjitte 101, tel. 562300.

Huisartsenlaboratorium

Plaats: Gezondheidscentrum, Elbasterweg 2, iedere maandagmorgen van 10.00 - 10.15 uur.

Pedicure

- E. Broersma, Ringwei 34, Brantgum, tel. 561594.
- T. Klompstra, De Morgenzon 3, tel. 562547, 06-10573613.

Massage

- Massagepraktijk A. van Dijk, Gezondheidscentrum, Elbasterwei 2, tel. 06-25147889.
- (Sport)Massage Rommie Wierstra De Teebus 16, tel. 06-28574153.

OPHALEN OUD PAPIER

7 juli ■ 18 augustus ■ 29 september
Om de zes weken. Oud papier wordt opgehaald door De Tijstream en de Bazuin

De Doarpsbel is een uitgave van de Vereniging van Dorpsbelangen Holwerd
Lidmaatschap Dorpsbelang: € 8,- per jaar.

Uitleen verpleegartikelen

ma. t/m do. 9.00-17.30 uur en vrijdags van 9.00-14.30 uur in Dokkum, Sionsberg, Birdaarderstraatweg 70.

Friese zorgwinkel: Voor alle informatie: 0900-8864 (24 uur per dag, ca. 22 cent per min.) Archipelweg 109, 8921 TH Leeuwarden, Postbus 417, Leeuwarden. 058-265 56 10. Geopend ma. t/m vrij. 8.30-17.00 u. en zat. van 10.00-17.00 u.

Uitvaartvereniging 'de Laatste Eer':

Uitvaartleider W. Elzinga, Nijbuorren 43, 9137 SK Oosternijkerk, tel. 561374, 06-251640661. watse@uitvaartzorgelzinga.nl

Meldpunt gemeentewerk

Voor vragen over uw afval of als uw grijze of groene container stuk is, tel. 298777.

Wijkbeheer

Heeft u een melding of een vraag over de inrichting en onderhoud van uw buurt? Dan kunt u contact opnemen met wijkbeheer Noardeast-Fryslân. Bijvoorbeeld de losliggende stoeptegels of kapotte straatlamp kunt u doorgeven op tel.nr: 298777 of mailen: info@noardeast-fryslan.nl

Wijkagent

K. Krol, team noordoost, bureau Dokkum. Geen spoed, wel politie: Tel. 0900-8844. Niet alleen bij levensbedreigende situaties belt u 112, maar ook direct als u getuige bent van een misdrijf.

Inleveren kopij

De Doarpsbel verschijnt 4x per jaar: 3x in een oplage van 535 exemplaren en het decembernummer huis-aan-huis in een oplage van 800 exemplaren. De Doarpsbel wordt gedrukt bij Brandsma Offset Ferwerd.

Kopij inleveren vóór
1 september en 1 december
bij Henk Willemsen
of via redactie@dorpsbelangholwerd.nl

Alle nieuws over Holwerd op: WWW.HOLWERD.NL

Voor uw berichten en nieuws mail naar: redactie@holwerd.nl